

שערי לשם חלק א סימן יא שבו ואחלמה קיג

סימן יא

בטחון

ומטיב לרעים ולטובים. שיתקיים גילוי עתה בקביעות תמיד. והנה על זה היו ישראל אז בפחד ודלאגה תמיד. כי אחר שהטעימן הקציה מגילוי אור הגדול הזה בעת הגאולה ובעת קריעת ים סוף. הנה אח"כ צווחם למדבר הנה היו תמיד דלאגה ופחד שמא נפסק האור הזה מהם ויהיה נידונים מעתה לפי המעשים ומי יכול לעמוד בדין. וזהו שאמרו ה"ש ה' בקרבנו אם אינן וכ"ל צריש דברינו מדברי הזה"ק. והוא ע"פ מה שאמרו צוה"ק פ' בשלח סי' ע"א כד נפק למדברא נטל קב"ה זיוא יקרא דיליה מתמן כו' אמר ר' שמעון עד דהוו אזלי במדברא (תיכף כשצאו למדבר) אחגלי עלייהו רשותא אחרא דשאר עמין הווא דשליט במדברא (והוא הס"מ) ואערעו בהו תמן (שצח לעורר עליהם להסיתם ולהדיחם ולהתנכל אותם בתחבולותיו) חמו ישראל דלא הוה הווא זיוא יקרא דמלכיהון דהא הווא דכתיב ויבאו מרתה כו' ע"ש. ולכן הווא כי גם שהרי ראו שעגנו כבוד מקיפים אותם תמיד עכ"ל הנה ע"י שהתחילו להרגיש מנכלי הס"מ. היו תמיד בפחד שמא נפסק מהם הגילוי אור דעתיקא קדישא וזהו שאמרו ה"ש ה' בקרבנו אם אינן. אמנם משה רבינו ע"ה הנה הווא ידע היטיב שכ"ל הווא רק לנכותם ולכך הוליקם במדבר שהוא מקום הס"מ וממשלחו. וכמ"ש צ"י תורה קפ"ד א'. דאיהו אחר ושלטנו דס"מ חייבא כו'. וכדי להלחם עמו על כל תחבולותיו בגין לתצרא תוקפיה וחיליה ולכתתא רישיה ולאכפיה ליה וכ"ל בדבריו ענף ג' סי' ה'. ואלו שהיו ישראל מחזקים את עלמם תמיד להיות נפשם ולבם אל ה'. ולהצטוה עליו יח"ש שלא יסיר מהם את הגילוי אור הגדול דעתיקא קדישא גם בהיותם במדבר. ולא להסתכל על הס"מ ותחבולותיו כלל בג-בם בולם רק נסיונות. הנה אז יהיה זה גופה ענין האתעבתא דלתתא להמשך ולהעמיד עליהם

והנה מלינו עוד כי גם ישראל עלמן היו מתמיהים על זה מאד וכמ"ש רז"ל צשהשיר פ"ב פסוק ח' סי' ז'. בשעה שצח משה לישראל ואמר להם צחדס הזה אחס נגאלין אמרו לו. משה רבינו. היאך אתו נגאלין. וכל מלרים מעונפת מעבד"ז שלנו. אמר להם הוואיל והווא חפץ בגאולתכם אינו מציט בעבד"ז שלכם אלא מדלג על ההרים כו' ע"ש. וכ"ל הנה הווא משום שכל הגאולה הנה היה צאור הגילוי דא"ת. והרי נחברר לישראל שהקציה מתנהג עמהם בהגילוי אור דא"ת הנקרא אינן אשר ההנהגה הזה הווא למעלה מן המדה ור"ל שהוא אינו תלוי בזכות וחובה כלל. אמנם צאשר שידעו גם הם היטיב כי צלתי זכות ומעשים טובים אי אפשר שיעמוד עליהם האור הזה בקביעות. והגם כי לעת"ל שהוא צימות המשוח הנה יתגלה אז ג"כ. האור הזה גם שלא בזכות ומעשים טובים כלל וכמ"ש חנם ומכרתם ולא צכסך תגאלו לא נחשבת ומעשים טובים וכמו שכתבו צכ"מ מדברינו. ויהיה אז הגילוי הזה בקביעות תמיד. אך לעת"ל הרי יחבעל היצה"ר מכל וכל. וכמ"ש זכריה י"ג ואת רוח הטומאה אעציר מן הארץ ולא יהיה אז כח הצחירה כלל. כמ"ש הרמב"ן דברים ל' פסוק ו'. והרי לא שייך אז לא זכות ולא חובה. וכמ"ש רז"ל שנת קנ"א ע"צ. כי יהיה אז כולם לדיקים גמורים וכמו כל צבאות העליונים משרתיו עושי רצונו. ולכן יתקיים אז הגילוי אור דא"ת בקביעות תמיד. משא"כ בגאולת מלרים אשר לא נחבעל אז עדיין היצה"ר והטומאה והזוהמא מהעולם כלל. וקיומו וציטולו היה תלוי ועומד במעשה ישראל וכ"ל ענף ז' צארכוב. וכל זמן דקיום היצה"ר בעולם הרי יש מקום לזכות וחובה. והווא יח"ש גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי על מצותיו. וא"כ הרי אי אפשר להגילוי אור דא"ת. שהוא סובל ומעלים עין מסוררים וטוב

קיד שיערי לשם חלק א סימן יא שבו ואחלמה

הגילוי אור הניזול דא"ח לשולם. ומשכ רבינו ע"ה היה ידע כ"ז שהוצר חלוי מעשה רק בעלמם שיחזקו את לבם באמונה ובעתון לה'. וזהו מה שגינה אוחס הכחוב. חבלים ע"ה כ"ב. כי לא האמינו צאלהים גלג בעמו גשועתו. ואמר שם עוד. ולא האמינו בגשלותיו. אמנם כ"ז הגה לא היה מחמת רוע לבנם ח"י אלא רק מחמת שלא מלאו את עצמם בדאי לה'. והוא כסגרת החסיד בחובות הלככות שער הביטחון פיג הקדמה ד' כי אין להשחמש במדת הביטחון אלא רק מי שעשה רצונו יח"ש בכל התורה והמורה והוא עבד נאמן לה'. ולכן הם כאשר בלו למדבר ומלאו את עצמם שהם עומדים תמיד בפיתויי הסימ' ותחבולותיו לא הרכיבו את עצמם לבעות בה' שיחובג עמהם למעלה מן המדה ובנכסים תמיד כי אמרו שאינם כדאי להם ולכן היו צאים בחלונה תמיד למה זה העליחנו ממלרים מאחר שאי אפשר להחקיים באמונתו יח"ש כהראוי ע"י הי"י"ר שמתגבר ומתחדש בכל יום.

אמנם הגה שגו כ"ז הרבה והיה השגיאה בשתיים אחד הוא כי הרי אין הקב"ה צא בערוייה עם צרויותיו וכמאמרם ז"ל עב"ז נ' א'. ואין להאדם אלא להתחזק תמיד והצא לטוהר מכויעין אותו. שנת ק"ד ח' יומא ספיג. ואמרו שם אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה. והרי על זה נצרה כל העולם טלו בהרע והעוב שיחוקן ע"י האדם. ואין האדם צן חורין להבטל מהעבודה הזאת. וכמ"ש יחזקאל כ' ל"ב. והעולה על רוחכם היו לא תהיה כ"י. עי סנהדרין ק"ה א'. כי על דבר זה נכרת צרית. כמ"ש בחנומא פ' נצבים ס"ג ג' ע"ש ובספרי ס"פ שלה ע"י שם ושם. והשגיאה השנית הגה היה סברתם בענין הביטחון כי האמת הוא שאין דבר עומד נגד הביטחון וכמ"ש בחדרש תהלים מזמור ל"ב. והביטחון בה' חסד יסודו. חפ"י רשע הביטחון בה' חסד יסודו. ואמרו שם עוד. רצום מהעצום לרשע לפי שאינו חלילה בעטונו. בהקב"ה והביטחון בה' חפ"י רשע כ"י ע"ש וכן אמר הרמב"ן בספר האמונה והביטחון פ"א כי זהו שנאמר בעה' בה' ועשה טוב. ולא אמר עשה טוב ובעה' בה'. כי הביטחון אינו חלוי במעשים טובים כלל אלא בעה' בה' בין שחיה רשע בין שחיה רשע בעה' בה'. אלא שאח"כ אמר ועשה טוב כי אליכ הרי יפרע ממך עכ"פ כי הוציאה מלר"ך רחמה ובצי דיליה וימנע עתה וזמן לפרע ממך עכ"פ (ואולי גם דברי חזנות הלככות הוא

ג"כ רק ער"ז. ע"ש אצל הביטחון עצמו. במה שהוא צוטה. אין דבר שומד. לנגדו) וזפרטו בענימינו בענין דור המדבר אשר כל פחדם היה מפיתויי הי"י"ר שהוא רק במחשבה לבד ולא במעשה ח"ו. וכמו שיצאנו עוד לקמן. לא היה להם לפחד כלל כי זהו עצמו כל מלאכת האדם בעולמו לסבול מנכלי הי"י"ר ולא לתור אחריו ואין כפיית הי"י"ר גדול מזה ועל זה הוא כל שער התורה והמורה. והרי היה בידם זכות גדול במה לבעות בה' שיעשה עמהם נסים ונפלאות צנהירו דעתיקה קדישא שהוא הגילוי אור דא"ח תמיד ואין להם אלא להתחזק בה' תמיד ולכן כאשר אמרו הי"ש ה' בקרבנו חס אר"ן. בדרך נסיונה ותלונה. הגה היה להם לחטא ועגם ולכן גינה אוחס הכחוב ואמר כי לא האמינו צאלהים ולא בעמו גשועתו כי היה זה מחמת חסרון הביטחון כח' וזהו שאמר ג"כ ולא האמינו צנפלותיו ור"ל שלא האמינו בעלמם שהם כדאי שיעשה עמהם נפלאות תמיד והוא הכל ע"י פחיתת הביטחון וככל מה שאמרנו ויצאנו עוד לקמן בעה"י.

וכאשר נחזקין בה מלאטו עוד כי מעין ענין כח' הגה נכשלו בה כמעט גם אחיה קדושי עליון מגיבורי כח עשוי וצברו אשר היו כל לבם נפגש לה' תמיד הנה גם הם נכשלו במעין זה חלף שבהם לא היה כ"ז צנסיון ותלונה חלילה וחלילה אלא רק בדרך הכנעה ועורא ע"י גודל קדושתם וענותותם. ועכ"ז הנה לפי ערכם היה נחשג גם זה להם לחמה קלקול ופגם. והייט כי הגה אמרו רז"ל בפסיקתא דר"ב כהנא פ"סקא בחדש השביעי וכן הוא במדרש ויקיר פ' כ"ט בס"י ב'. ואחיה אל חירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כ"י כי במראה הסולם הראה הקב"ה ליעקב אבינו ע"ה. שרה של בבל עולה ויורד ושל מדי עולה ויורד ושל יון עולה ויורד ושל אדום עולה ויורד. ח"ל הקב"ה יעקב חף אמה עולה. באוחה שעה נתיירא יעקב אבינו ואמר שמה ח"ו כשם שיש לאלו ירידה חף לי כן. אמר לו הקב"ה. אל חירא עבדי יעקב חס אחיה עולה חן נך ירידה עולמית. ולא האמין ולא עלה. ר' צרכיה כ"י כשם ר' מאיר היה דורש. בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו צנפלותיו זה אבינו יעקב שלא האמין ולא עלה אמר ליה הקב"ה אלו האמונת ועלית לא היית יורד לשולם. ועכשיו שלא האמונת ולא עלית. עתידין בניך שיביו משחעבדין ב"י מלכות צעורה כ"י באוחה שעה נתיירא יעקב אמר לפני הקב"ה רבש"ע יכול

41

שערי לשם חלק א סימן יא שבו ואחלמה קפו

לעולם אמר ליה ואל תחת ישראל כי הגני מושיעך כו
 כו ע"ש. והנה מה שאמרו על יעקב אבינו ע"ה לא
 האמינו בנפלאותיו הכונה הוא ע"ד שאמרנו בדור
 המדבר כי לא האמין בעלמו שבדלוי בוא שיעשה הקב"ה
 נפלאות עמו. והנה הגם שציעקב אבינו ע"ה הנה היה
 כ"ז במראה הנבואה שבחלום. שהוא במראה הסולם.
 והיה כ"ז צנחני מראה הנבואה וע"ד שכחונן בחלום
 אדבר בו. עכ"ז הנה הוא תהלוכותיו כעין חלום. ע'
 צדיק פ' וילא קמיט א' בס"ת ופ' משפטים קייט א'
 וכן אמרו במדרש תהלים ע"ח על אותו החלום דיעקב
 אבינו ע"ה. אין חלום בלא פתרון ע"ש. והוא בענינינו
 כי הרי הגם שהקב"ה אמר לו והנה אנכי עמך ושמרתיך
 כו וכן אח"כ הרי אמר לו עוד. שם פ' וילא ל"ח ג'.
 שזו אל ארץ אבותיך כו ואהיה עמך. ועכ"ז כאשר
 בא אל המצורע דעשו היה ירח ממנו וכמו שיבאר.
 ועל זה אמרו וילא האמין בנפלאותיו כו' וזה הוא
 הפתרון ומראה החלום כו' וכמו שיבאר למטה
 בארוכה.

והענין בזה הוא כי הנה הגם שדוד הוא שמדח
 ירא. מעט הוא מדה ומעלה שאין למעלה
 הימנו ונאמר משלי כ"ח אשרי אדם מפחד חמיד. עכ"ז
 הנה עיקרו הוא רק לשמור את עלמו שלא לבוא לידי
 חטא אבל להיות ירא שמה יגרום החטא אינו כלל הוא
 במעלה האדיקות וכמ"ס. תהלים קי"ב. משמעה רעה
 לא יירא. וכן לבו בטוח בזה. כי ע"י שלבו נכון בטוח
 בזה ע"י קמון לבו לא יירא. כמ"ס המפרשים שם
 וכ"ל סי' ג' בענין הביטחון. ובפרט מי שאינו מרגיש
 בעלמו שום חטא כלל ומכש"כ כאשר שיש לו הבטחה
 מהקב"ה.

ואין להרהר על כמה קדושים מראשוני ראשונים
 שסבלו כמה צרות ורעות ולמה לא השתמשו
 הם במדת הביטחון ואז היו ניצלים בודאי. אך דע כי
 מדה אחרת היתה בהם. כי מהם שקבלו את היסורים
 באהבה ע"ד שאמר ר' עקיבא. צרכות ס"ח ב'. כל
 ימי חייתי מצטער כו' מתו יבא לידי ואקיימנו. וכן
 ע"ד שאמר ר"ח בר"ש. צ"מ ע"ד ב'. אחיי ורעיי בואו.
 ומהם אשר לא רצו להעריח על קונם. והשתמשו במדת
 מסירת נפש ר"ל שמארו את עלמם להקב"ה שיעשה
 עמם הטוב בעיניו ית"ש ולא רצו להעריח על קונם
 שיעשה רטונם בדוקא. והוא ע"ד שאמר ר' יהודה בן
 בבא. סנהדרין י"ד א'. הריני מוטל לפניהם כאבן שאין

לו הופכים. וכן הנה יש בזה עוד ענין נעלם. כי לפעמים
 כאשר שבו צרענו ית"ש להביא הגזרה בדוקא. ע"ש
 כבשי דרחמנא אשר במהשבתו הנעלמה ית"ש. אז מאלק
 את הבחירה ומטיל מורכ בלבבם עד שאי אפשר להאדם
 לא להסתכן במדת הביטחון. וכדי לקיים את הגזרה
 עכ"פ רח"ל. וע"ד שכחונן בגאון ר' יעקב מליסא בשם
 הרמב"ן צדיאורו למגילת אסתר כפסוק ומרדכי לא
 יכרע ולא ישחוח ע"ש. אבל באמת הנה אין דבר
 עומד נגד הביטחון ועל זה נאמר. משלי כ"ח א'. ואדיקות
 ככפיר יבטח.

והענין להענין כי להסיר את הביטחון מטעם
 יראת החטא אינו מדה כלל במעלת
 האדיקות. ואמרו רז"ל צ"ר פ' ע"ז סי' א' ראויים היו
 ישראל כל"ה בימי המן (על מה שפאזו צ"ב וילא בטוחו
 בזה. ע"ש ופסיקתא רבתי פ"סקא ל"ג) חלולא שנאמרה
 דעתן על דעת האזן אביהם. אמרו מה אבינו יעקב
 שבצעיחו הקב"ה ואמר לו והנה אנכי עמך. נחירא.
 אזו על אמת כמה וכמה. הוא שהנביא מקנח את
 ישראל ואומר להם. מי את ותרמי מאטש ימות כו'
 ותשכח ה' עושך כו' ע"ש ובפס"ה. וכן גם ציעקב אבינו
 ע"ה גופה הנה הגם שיראתו היה שמה יגרום החטא
 כמ"ס צרכות דף ד' א'. עכ"ז הנה תפשו עליו רז"ל
 בזה הרבה. ואמרו צ"ר פ' ע"ה סי' ג' כי מה ששלח
 לו יעקב אבינו ע"ה המלאכים והמנוחה. היה ע"ד
 מחזיק באזני כלב שגורם על עלמו שיטכנו. אמר לו
 הקב"ה. לדרכו היה מהלך ואחזה משלח אלנו ואומר לו
 כה אמר עבדך יעקב. ועל זה הכתוב אומר ירמיה
 י"ג כ"א. מה חאמריו כי יפקוד עליך ואת למדת אותם
 עליך אלופים לראש. ואמרו בפז"ר ס"פ ל"ז בשעה
 שאמר יעקב אבינו ע"ה כה אמר עבדך יעקב אמר
 לו הקב"ה לא דיך שעשית את עלמך קודש חול אלא
 שאני אמרתי ורצ יעבוד לעיר ואחזה אמרת עבדך
 יעקב. חיך כדגריך יהיה הוא ימשול עליך בעוה"ז
 ואחזה תהיה מושל עליו בעוה"ב.

וכן מקשים המפרשים עוד בענין היראה שמה יגרום
 החטא. מדברי הירושלמי סנהדרין פ' י"ח הלכה
 ה' וכן הוא במדרש תנחומא פ' וירא סי' י"ג הובא
 ברמב"ם הלכות יסודי התורה פ"י הלכה ד'. שכל דבר
 שילא מפי הקב"ה לטובה אינו חוזר בו אפי' ע"י חטא.
 ע' תנחומא שם ובגמרא צ"כ"ה ז' ספ"ח ושבת ל"ה
 א'. ומקור הדברים צ"כ"ז הוא בנבואת ירמיה כ"ח

✓ ✓
 ✓

✓ ✓
 67
 142

קמו שיערי לשם חלק א סימן יא שבו ואחלפה

לעשות כל שרירות לבם. וזוהו דלוי הוא שאינו מכפר כלל כי לא ניתנו החמידים שיחטאו עי"ז ולא ניתנו חלף לכפרה ולא לחטא. וכמו שנאמר שמואל אי עי"ז. החפץ לה' בעולות חכמים כשמוע בקול ה' הנה שמוע מזבח עוז כו'.

ועל כל כגון זה הנה אמרו (ביר פי ליד) שרשעים מהפכים מדת הרחמים למדת הדין. כי הקרבנות שהם לרחמים ולכפרה חלל כשנעשו הם סיבה לחטא שאומכים עלמם על כערת הקרבן וחוטאים עי"ז. הרי אז אינו מכפר הקרבן כלל והרי נתהפך הרחמים לדין. וכן יום הכיפורים שהוא לרחמים ולכפרה חלל האומר לחטא ויוה"כ מכפר והרי עושה את יוה"כ סיבה לחטא הנה אז אין יוה"כ מכפר והרי מהפך את הרחמים לדין. וכן כל דיבור ודיבור שיואלץ מפי הקב"ה לטובה הרי הוא אינו משתנה לעולם אפי' בחטא. חלל כשעושים אותה ההצטחה סיבה לחטא שאומכים על ההצטחה וחוטאים עי"ז. הנה אז מהפך הרחמים לדין ומשתנה ההצטחה ג"כ והוא מה שנאמר ירמיה י"ח ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבטח ולנטוע. ועשה הרע בעיני וכו' ונחמתי על הטובה כו'. כי עי' שעושים את אותה ההצטחה סיבה לחטא הרי הם מהפכים את הרחמים לדין כי הרי הם עלמם עושים את המתוק למר ואת הטובה לרעה. אך כ"ז הוא רק כאשר חטאם הוא בסיבת ההצטחה עלמה שאומכים על זה כנ"ז חלל זולת זה הנה אינו משתנה לעולם שום הצטחה לטובה אפי' עי' חטא כמיש' צנחנחומא פרי וירא סי' י"ג וכן בגמרא שבת ג"ה א' משולם לא יתנה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה כו' ע"ש. וצאמת גם שם הנה אינו שייך לבטוח בשם חזרה ממש כי הרי היס' החזרה בלוחו המעמד גופה ר"ל בעוד שהיה עוסק בלוחו הענין עלמו והיה מדת הדין מעכב כמבואר שם עי"ש והרי לא נקרא זה צאמת חזרה כלל.

הנה אמרו ציעקב אביט ע"ה מה שהיה ירא ופחד מעשו. הגם שהיה כ"ז עי' גודל קדושתו ושוחטתו היתירה כי לא האמין בעלמו שהוא כדלוי להנל ממנו והיה חושש שמא נכשל בלחה חטא. אך עכ"ז הנה לא היה כ"ז כהוגן כלל וכמו שתפסו עליו רמ"ל בזה ובניל. כי עי' המלאכים והמנחה ששלח לפניו הנה גירה ושיסה אותו עליו ע"ד מחזיק בלאני כלב. כי עשו לדרכו היה מהלך אך עי' המלאכים עיקס עליו את הדרך

פסוק ז' ח' ע' רש"י שם. וצאמת הנה צירמיה גופה קאפיטל י"ח. נאמר שם. רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוך כו' ושג' הגוי הוא מרעחו כו' ונחמתי על הרעה כו' ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבטח ולנטוע. ועשה הרע בעיני לבלתי שמוע בקולי ונחמתי על הטובה כו' והרי מבואר כי גם הצטחה לטובה נשתנה עי' החטא. ועי' על זה צמברשי"ח בחיזושו אגדות ברכות דף ד' שהביא שם בשם בעל עקידה שער ל"ו והמזרחי פי' וישלח. ועי' לחם משנה על הרמזים ציסודי התורה סי' י'.

אך מה שנראה לי בזה הוא כי העיקר הוא שכל הצטחה לטובה אינו משתנה אפי' עי' חטא וכמו שמפורש במדרש תנחומא פי' וירא סי' י"ג ע"ש אך מה שנאמר צירמיה י"ח פסוק י' שגם הטובה נשתנה עי' החטא הכוונה שם הוא רק כשנעשה החטא בסיבת ההצטחה עלמה. שאומכים על ההצטחה ומקילים את עלמם לילך אחר שרירות לבם. עבור שהם בעושים על הטובה. והרי נעשה אללם ההצטחה סיבה לחטא הנה בזה נשתנה הצטחה לטובה ג"כ. כי הרי עושים את ההצטחה סיבה לחטא. והוא עי' שאמרו. יומא פ"ה ב'. האומר לחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר. והוא מטעם שהרי עושה את יוה"כ סיבה לחטא כן הוא צענינינו כנ"ז. וכן הוא ג"כ ציעקב אביט ע"ה מה שהיה ירא שמא יגרום החטא הכוונה הוא ג"כ כי לא האמין בעלמו חלוי עי' ההצטחה הקיל את עלמו במה. והרי נעשה צו ההצטחה סיבה לחטא חיו ועי"ז לא יתקיים ההצטחה כלל. ולכן אמרו ביר פי' עי' סי' ב' כי אין הצטחה ללדיקים צעוה"ז. חלל זולת זה הנה אינו משתנה ההצטחה לטובה. עי' שום השם מאומה.

ועד"ן הנה אמרתי ג"כ בענין מה שאמרו במדרש שה"ש פ"א בפסוק לפסחתי סי' ו'. שני תמידין היו ישראל מקריבין בכל יום אחד בשחרית ואחד בין הערבים של שחר היה קרב (ר"ל מכפר. וכן הוא במ"ר פי' פינחס סי' כ"א) על עבירות שנעשו בלילה ושל בין הערבים היה קרב (ר"ל מכפר) על עבירות שנעשו ביום ולא היה אדם לן בירושלים ובידו עון שנאמר לזקן ילין בה. והרי קשה לכאורה כי אי"כ הרי היו מטוקים מעון לעולם ואיך מתגלגל החורבן אח"כ. אך הוא ג"כ ע"ד הנו' שהיו עושים אח"כ את הקרבנות החמידים סיבה לחטא. שהיו שומכים על זה

|| - 770
10
11

שערי לשם חלק א סימן יא שבו ואחלמה קיז

ובא עליו. ועיי המנחה והכנעתו לפניו עשאו אותו עליו חלוק לראש. והרי הכנים את עצמו עיי כ"ז בסכנה גדולה. ואמרו בזוה"ק וישלח קס"ו ח' כי עיי שהכנים את עצמו בסכנה. פירשו ממנו כל המלאכי אלהים הצאים לשומרו ועיי ויחר יעקב לבדו (ע' מקדש מלך שס) ויאבק איש עמו ויגע בכף ירכו. ואמרו צ"ר שס בסוף פ' ע"ז נגע צדיקים וצדיקנות צדיקים וצנזרות וזה דורו של שמד. והרי גרם ההשתדלות הזו אשר עשה יעקב חזינו ע"ה למלא חן בעיני עשו. כל הרעות והצרות דכל הדי גלויות וכנ"ל מדברי צ"ר פ' ע"ה סי' ג' ופדר"ח ס"פ ל"ז.

אמנם גם אחר כ"ז הנה האמת הוא כי חלילה וחלילה להאשים את יעקב חזינו ע"ה צ"ז כי הרי הוא בחיר שנצבות וכל דרכיו ומעשיו הנה היה תמיד קודש לה' אלא שכל מאורעותיו כולם הנה הכל היו מעמק חצרון. להשלים אותה הגזרה העמוקה שנתן הקב"ה זינו וצין אותו לדיק הקבור בחצרון. והוא צמחה צין הבחורים שנאמר שם והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו. והוא שהראה לו הקב"ה אז הדי גלויות דה"י מלכויות כמ"ז נמדרש שם פ' מ"ד סי' י"ז. והנה על זה היה כל מאורעות יעקב עם עשו. ע"ז מעשה אבות סימן לצנים וכמ"ש הרמב"ן צ"י לך לך י"ב ו' וצ"י וישלח. והיה היראה ופחד אשר נפל בלבו של יעקב. ע"ז שכתוב בצברהם חזינו ע"ה והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו. כי נרמז לו כל הגלות המר והנמהר שסובלים ישראל. מעשו עד ציאת המשיח. והוא שנאמר וירא יעקב מאד ויאר לו. וכתב מהר"מ אלשיך ז"ל. כי היה מיר לו על היראה שפול בלבו. וחשב והבין. כי ודאי עומד לפניו ענין נורא הזה. ואמרו עוד בזוה"ק פ' תזריע מ"ה ע"א. כי באותה הלילה. היה רוחה יעקב חזינו ע"ה כעין שלהבת אש לורעו. שהיה משוטט בחוך המחנות שלו. והרי ראה והבין מה שעומד לפניו. מחמת עכשוב אחיו עשו איש חמסים. ולכן עשה כל מה שעשה בהמנחה וההכנעה לפניו. כדי להיות סימן לצנים איך להתנהג בכל משך ימי הגלות. שלא לדחוק את השעה ולהתנהג צמחה והכנעה. עד שיעלו מושיעים צהר ציון לשפט את הר עשו. וכמו שאמר עד אשר אבא אל אדוני שעירה. וכמאמרם ז"ל צ"ר פ' ע"ה סי' י"ד הוצא ברש"י בחומש שם. והרי עכ"פ הוא כי כל מה שנראה באותה המאורע שהיה כ"ז שלא כהוגן מיעקב חזינו ע"ה כי הרי הוא נגד מדת

הביטחון וכנ"ל הנה באמת לא היה כ"ז עליו שום חשמה ח"ו כלל וכלל כי היה צו כ"ז ע"ד שנאמר. קהלת ח'. אין אדם שליט ברוח. באשר דבר מלך שלטון. כי הכל היה מגזרת מלך מלכי המלכים הקב"ה נורא עלילה על בני אדם. וכ"ז הראה לו הקב"ה צמחה הסולם וכנ"ל סי' ד' והבן הדברים.

אך עכ"פ מה שנוגע לענינינו כי הסיבה לכל הנו' הרי אמרו רז"ל שהיה ירא שמה יגרום החטא. וכן הוא בזוה"ק וישלח קס"ח ח'. דחשיב דלאו איהו כדאי דקב"ה יעביד ליה ניסא כו'. ועיי נתגלגל כל אוחו הענין טלו דהיראה והפחד ושליחות המלאכים והמנחה וההכנעה והרי לנו כי היראה שמה יגרום החטא אשר הוא סותר למדת הביטחון הוא חינו מעלה כלל צמעלת הצדיקים.

וכיוצא בזה מלאנו ג"כ בחזקיהו מלך יהודה שהיה הוא וחזרו צדיקים גמורים וכמפורש במלכים ב' י"ח וסנהדרין ל"ד ב' ואח"כ כאשר עלה עליו סנחריב מלך אשור הנה מחמת גודל צדקתו ויראתו לא האמין בעצמו והיה ג"כ ירא שמה יגרום החטא והפריז על המדה להכניע את עצמו לפני סנחריב. הרבה יותר מדאי. עד שנתן לו את כל הכסף הנמצא בית ה' וגם קיץ את דלתות ההיכל וסחם מי גיחון העליון שלא צרנו חכמים כמ"ש פסחים נ"ו ח'. ע"ש ברש"י שהיה לו לבטוח בהקב"ה כו' ע"ש [אמנם צענין מה שסחם מי גיחון הנה הבס שאמרו בנמרא כי לא הודו לו חכמים בזה עכ"ז הנה אמרו בצצות דר' נתן פ"ב כי הסכימה דעתו בזה לדעת המקום וכן משמע ג"כ בפדר"ח פ"ט ע' רד"ל שם אות ל"ן והנה כל השתדלותו בזה הרי לא הועילה לו כלל כי לבסוף הרי עלה עליו אלא שהקב"ה הציל אותו עיי נס והרי לו מזה ג"כ כי למנוע מהביטחון עיי יראה שמה יגרום החטא הנה הוא חינו מעלה כלל צמעלת הצדיקים.

וכעין זה הנה מלאנו ג"כ בצברהם חזינו ע"ה בצרית צין הבחורים כאשר הצטוו לו הקב"ה ביחוש הארץ ואמר במה אדע כי אירשנה. והבטויה הוא במה אני בטוח כי אירשנה. כי שמה ח"ו ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה. וכמ"ש צמגילה ל"א ע"ב. והרי היה מהרהר על ההבטחה מטעם שמה יגרום החטא. והקפיד הקב"ה על זה הרבה כמ"ש רז"ל נדרים ל"ב סע"א. מפני מה נעש צברהם חזינו ונשחטו צניו למאריס כו' מפני

קיה שיערי לשם חלק א סימן יא שבו ואחלמה

גם באין הצטחה מפורש. הגה מאחר שיטנם כמה פסוקים בתורה שראו יח"ש הוא שישים האדם את צטונו צה' תמיד. ומצטיח הכתוב כי הצטוח צה' הגה כי מצטחו. הרי הוה כ"ז ג"כ מהכלל ההצטחות המפורשות על הטובה כי הרי הכתוב מצטיח שהצטוח צה' חסד יסובצטו ואמרו רז"ל. מדרש תהלים ל"ב. אפי' רשע הצטוח צה' חסד יסובצטוהו. וכנ"ל סו' ג'. אי"כ כאשר מונע את עצמו מהצטוח מחמת יראה שמה יגרום הצטוח הוא דבר שאינו טוב ליראי האלהים.

אמנם הגה כל הקדושים הנזכרים אשר נכשלו בזה הגה יש עליהם זכות הרבה כי ציעקב אבינו ע"ה הרי אמרנו לעול שכל הפחד והיראה אשר נפל עליו היה בלחמת מלח ה' מן השמים והיה מיצר לו הרבה על זה וכמ"ס ויירא יעקב מאד ויצר לו. שהיה מיצר לו על פחד שפול בלבו. וכמ"ס מהר"ם אלשיך שם וכן כתב ג"כ הרמ"ע מפלנו צע"מ חיקור דין ח"א פ' כ"ד. וכן הצרחה אבינו ע"ה שאמר צמה אדע. הרי יש עליו ג"כ זכות גדול. כי הרי לא דאג זאת על עצמו. ולא על בנו ולא על בן בנו. אשר עד כאן רחמי האב על הבן כמ"ס צ"ר פ' נ"ד סו' ב'. אלא רק על באי הארץ. שהיו דור שמיני אליו. הצרחה ילחק יעקב לוי קהת עמרם משה ובני משה הם באו לארץ שבהם דור ח' לצרחה. ע' צ"ר שם. ומ"ס דוד רביעי ישובו הגה. הוא רק דור רביעי מהגולים מהע' נפש הצאה ליעקב מצרימה. אבל מצרחה הרי היו דור ח' בנו. וא"כ הרי מה שאמר צמה אדע כו' הרי דאג רק על דור ח' אליו. והרי הוא רק כדואג דורש טוב על זולתו. וכן במשה רבינו ע"ה הרי ג"כ יש עליו זכות גדול עוד ועוד. כמו שאמרנו לעיל סו' ג' כי עיקר סרצותו הגה היה רק אחר שרמז לו הקב"ה בעלמו. בשם אהיה אשר אהיה. שגאולה מצרים אינה עדיין גאולה שלימה כלל לכך היה מסרצ כדי שיצטיח לו הקב"ה על גאולה שלימה דוקא ועכ"פ הוא כי יש ויש על כל אלו הקדושים זכות גדול בכ"ז.

שהפריח על מדותיו של הקב"ה שנאמר צמה אדע כי אירשנה. ואמרו בפד"א פ' מ"ח שאמר לו הקב"ה. הצרחה. כל העולם כולו בדיבורי הוא עומד (ומחקיים. אפי' צדור שכולו חייב) ואין אתה מאמין בדברי אלא אתה אומר צמה אדע כי אירשנה. חייך ידוע אדע כי גר ויהיה זרעך. והרי לנו ג"כ כי היראה שמה יגרום הצטוח. וצפרט צמקום שיש הצטוחה. אינו מעלה כלל צמעלות הצדיקים.

וכן הוא ג"כ צענין הסרצות של משה רב"ע צמה סמירצ צשליחותו של הקב"ה עד ז' ימים כמ"ס צסדר עולם פ"ה והיה סרצותו ג"כ משום שראה שלא היה ישראל כדאי לזה וכנ"ל סו' ג'. וכן אמרו צרע"מ חל"א רע"מ צ'. ויפן בה וכה וירא כי אין איש. דכלהו חייבין ולא אשתכח בהון איש זוכה לאפקא מן גלותא ובג"ד סרצ למיזל תמן ואמר שלא נא ציד תשלח כו' ע"ס והיה מסרצ כ"כ עד שנאמר ויחר אף ה' במשה. וכן אח"כ צמה שאמר למה הרעתה לעם הזה כו' ומאז צאתי אל פרעה כו'. ואמרו על זה בשמו"ר פ"ו סו' ג'. כי טענת משרצ"ה הגה היה שמה ותהפך ע"י הצטוח ממדת הרחמים למדת הדין ועל זה אמר למה זה שלחתי. ור"ל כי הרי גם מתחילה ידעתי כי אפשר שיגרום הצטוח וסרצתי צשביל זה. ועל זה דיבר הקב"ה אמו משפט ואמר עתה תראה כו' ואמרו צמכילתא פ' וארא. אמר הקב"ה למשה. בצבועה בגזירה צמאירה נשצתי שלא חכנס לא"י. והרי לנו מ"ז כמה שגרם היראה יחירה שמה יגרום הצטוח. צמקום שנתגלה הקב"ה באורו ועובו שרצונו הוא להיטוב. והרי ראוי הוא אז לכל מאמין להיות נכון לבו צטוח צה' שיתגלה הטובה עכ"פ ולא ישחנה מפני כל ח"ו. ור"ל כי לא לצד צהצטחה מפורש כמו שהיה ליעקב אבינו ע"ה צמרחה הסולם וצעת ויאלתו מחרן. וכן לצרחה אבינו ע"ה בצרית בין הצתרים. ולמשה רב"ע צמרחה הסנה וכן אח"כ לכלל ישראל. בריש פ' וארא. לכן אמור לצני ישראל כו'. והואלתי. והלתי. וגאלתי. ולקחתי. והייתי. והבאתי. ונתתי. אשר כל אלו הרי הם הצטוחות מפורשות על הטובה ואי אפשר שיטנה. אלא

ספר הע"ה ח"ב דרוש ה' ענף ד' סימנים ג-ה